

Emilia Trocan, vicepreședintă a Cooperativei „Arta” — Brașov, T. Hașdeu, directorul Muzeului județean, V. Bușilă, muzeografi, artizani și meșteri populari, activiști culturali) li s-a oferit un popas folcloric în gospodăriile Secției în aer liber, la care și-au dat concursul cîntăreți, instrumentiști, dansatori din satele brănene (excepțional, un cîntăreț imitînd din buze cîntecul fluierului, sau grupul de bărbați din Bran jucînd „Brulețul”).

O mică expoziție ne-a înfățișat alături, comparativ, piese autentice de port și țesături, ca și creații inspirate de către acestea și lucrate în cadrul Cooperativei „Arta”.

Realizările acestei unități brașovene sînt cunoscute și apreciate prin gustul și priceperea cu care s-a tradus în lucru inspirația după piesele populare, prin folosirea unor țesături cu fibre asemănătoare sau chiar identice celor populare, ca și prin interpretarea discretă a unor motive.

Discuțiile purtate au fost ample, suscitînd o serie de probleme interesante. Prof. dr. M. Pop a subliniat necesitatea cunoașterii substanțiale, științifice, a zonelor etnografice, studierea modelelor culturale tradiționale și contemporane; comportarea față de tradiție, adaptarea la condițiile moderne de viață a unor sate-satelit ar putea constitui teme vii de cercetare, șantiere deschise pentru etnografi, folcloriști, sociologi.

Un aspect foarte interesant este acela ridicat de directorul Căminului cultural din Zărnești, și anume educarea copiilor cu ajutorul școlii, al muzeelor, predarea unor noțiuni de cultură populară. Așa cum releva și E. Trocan (Coop. „Arta”), nu există manuale școlare de acest gen, nici chiar pentru școlile profesionale. Trebuie întărit și aportul școlilor populare de artă, mergîndu-se pe o îndrumare bună, tradițională.

Acolo unde s-au creat mici cercuri conduse de meșteri populari, ca la Avrig, jud. Sibiu — de mici țesătoare, sau la Criștiorul de Jos, jud. Bihor — olari, s-au obținut rezultate bune cu copiii, dar

aceste exemple trebuie să se înmulțească în viitorul apropiat, înainte ca meșteșugurile populare să dispară (V. Bușilă, I. Fruntes-Șirnea).

Asistăm în ultimii 20 de ani la transformări rapide, radicale în viața satului (T. Graur), dar care nu trebuie să ducă la pierderea unor bunuri culturale cîștigate, la o alterare a gustului estetic (M. Pop).

Prin dispariția unor centre, puternice altădată, de olărit, piața a fost tot mai mult acaparată de o producție hibridă, pseudopopulară, fabricată la Corund, care se răspîndește și peste hotare, ca autentic românească (M. Pop).

Atît centrele meșteșugărești actuale cît și cele vechi ar trebui sprijinite și mai mult, pe linie de stat, găsindu-se noi forme de cooperare, oferindu-li-se unele produse necesare pentru munca lor (small de bună calitate, culori de lînă etc.), chiar încurajarea să cultive plante ca inul, cînepa, fibre care dau țesături extrem de frumoase și durabile (V. Bușilă).

Dată fiind utilitatea și frumusețea țesăturilor groase de lînă — cergi, țoale, procovițe, cît și cerința deosebit de mare a pieții — atît sătească cît și urbană — s-a propus să se încurajeze țesutul lor, reînființîndu-se pivele, din care nu mai există decît două, la Berivoiu din Țara Oltului (tov. Duicu — Fundata, C. Catrina).

Pentru cercetarea exhaustivă a zonei și elaborarea unor materiale de studiu, va lua ființă în prima jumătate a anului 1973 Asociația etnografilor și folcloriștilor din jud. Brașov, cu sesiuni periodice, la care vor participa cercetători consacrați sau amatori (C. Catrina).

În încheiere, cei prezenți au subliniat valoarea unor astfel de întîlniri de lucru, axate pe teme de stringentă actualitate.

Organizatorii au închinat această manifestare sărbătoririi a 25 de ani de la proclamarea Republicii.

V. BUȘILĂ

SESIUNEA DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE PE TEME DE ETNOGRAFIE DE LA CARANSEBEȘ

În zilele de 23—24 septembrie 1972 a avut loc la Caransebeș sub auspiciile Comitetului pentru cu ltură și educație socialistă al județului Caraș-Severin, ale Muzeului județean de etnografie și istorie locală din Caransebeș și Comitetului orașenesc de cultură și educație socialistă, o sesiune de comunicări științifice pe teme de etnografie și artă populară.

Punctul de plecare în organizarea acestei sesiuni științifice l-a constituit cursul de muzeografie etnografică, organizat în toamna anului 1971 de către Direcția Muzeelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, la care au participat muzeografi de la diferite muzee și secții de etnografie din țară, acțiune care a avut ca scop, pe lîngă cercetarea etnografică a județului Caraș-Severin, și întocmirea colecției pentru Muzeul de etnografie din Caransebeș.

Tematica celor 46 comunicări incluse în programul sesiunii a cuprins pe lîngă temele studiate de participanții la cursul de muzeografie etnografică și comunicări ale unor specialiști cu experiență

de la câteva muzee etnografice importante din patria noastră, care au făcut cu diferite prilejuri cercetări etnografice în raza județului Caraș-Severin.

Lucrările sesiunii au fost deschise de tov. Nicolae Magda, prim secretar al Comitetului orașenesc de partid, primarul orașului Caransebeș. Au rostit cuvântări de salut la această manifestare științifică organizată pentru prima dată în județul Caraș-Severin, tovarășul Trandafir Cocirlă, prim secretar al Comitetului județean Caraș-Severin al P.C.R., președintele Consiliului popular județean și tovarăsa Tamara Dobrin, vicepreședinte al C.C.E.S., care au subliniat importanța valorificării prin colecții etnografice de muzeu și lucrări științifice a moștenirii culturale și artistice din această parte a țării.

În cadrul ședinței plenare au fost prezentate comunicările: „Muzeul etnografic al Caraș-Severinului, prezență științifică și educativ-turistică pe plan județean și în contextul rețelei muzeistice de profil” (Nicolae Ungureanu, instructor în C.C.E.S.); „Probleme actuale ale muzeografiei etnografice românești” (Corneliu Bucur, Muzeul Brukenthal Sibiu); „Valențe etnografice ale zonei Marga-Bouțari” (Aurelian Motomancea, Muzeul din Golești); „Elemente de port popular comune de pe valea Bistrei și Clisura Dunării” (Emilia Pavel, Muzeul etnografic din Iași).

În continuare, lucrările sesiunii s-au desfășurat pe două secții în funcție de tematica abordată în comunicări și anume: Secția I — „Arhitectură, instalații, meșteșuguri”, și Secția a II-a — „Artă populară, obiceiuri”.

În cadrul secției I, problema studierii așezărilor a fost abordată în câteva comunicări, printre care: „Așezări și arhitectură populară de pe valea Timișului” (Ioan Toșa, Ioan Nistor), „Borlova în contextul istoric al organizării regimentului româno-banatic (Romulus Antonescu); „Considerații privind arhitectura populară din depresiunea Almăjului” (Ioan Godea). Arhitectura populară propriu-zisă a fost abordată în comunicările: „Locuința țărănească în Banat” (Nicolae Țăranu); „Câteva observații în legătură cu gospodăria și arhitectura populară din Slatina—Timiș” (Nicolae Mustață); „Arhitectura populară în comuna Măru” (Ștefan Enache); „Motive ornamentale în arhitectura din Marga” (Dumitru Jompan).

Două comunicări s-au referit amănunțit la elementele de interior, printre care „Interiorul țărănesc și textile de interior din Valea Bistrei” (autori Emilia Pavel, Ana Pop, Otilia Garoiu) și „Elemente de interior țărănesc din comuna Slatina—Timiș” (Domnica Bașmatăre).

Meșteșugurile populare și-au găsit reflectarea în comunicările: „Constituirea unei colecții: documente privind meșteșugurile populare tradiționale ale zonei Caraș-Severin” (Corneliu Bucur), lucrare deosebit de importantă în precizarea principalelor meșteșuguri populare cu specific deosebit pentru această regiune și oglindirea lor în colecții muzeale.

Dintre comunicările încadrate strict în descrierea diferitelor meșteșuguri, menționăm: „Centrele de cojocărie în zonele etnografice Lugoj și Făget” (Rodica Viță, muzeul din Lugoj) și „Rudăritul în Clisura Dunării” (Ion Drăgoescu).

De o deosebită atenție s-a bucurat meșteșugul olăritului în județul Caraș-Severin în „Contribuții la istoria centrelor de ceramică din județul Caraș-Severin” (Silvia Zderciuc și Teodor Pleșa) și „Note caracteristice ale ceramicii din sud-vestul României sesizate în centrele de olari din Sasca Română, Potoc și Socolari” (Liviu Mihăilescu, Muzeul județean Brăila).

Caracterul inedit al acestor comunicări a reieșit din încercarea reușită de reconstituire istorică a centrelor dispărute, lucru deosebit de important în determinarea trăsăturilor specifice ale ceramicii din această zonă.

Instalațiile tehnice populare, temă abordată destul de larg în etnografia românească, au fost în centrul atenției a două comunicări: „Instalații tehnice țărănești din județul Caraș-Severin, montate în secția etnografică în aer liber a Muzeului Banatului” (Eutimiu Lăpăduș) și „Unele considerații cu privire la instalațiile tehnice minate cu apă în câteva sate din Banatul subcarpatic” (Gheorghe Dinuță). Ambele comunicări, asemănătoare în ce privește abordarea sub aspectul tipologiei, au tratat în mod diferențiat și au lăsat încă deschisă problema originii anumitor tipuri de instalații.

În secția a II-a, „Artă populară, obiceiuri”, un număr mare de comunicări a fost consacrat portului popular, dintre care unele au făcut și câteva încercări de sinteză. În afară de comunicarea Emiliei Pavel prezentată în ședința plenară, dar care se putea încadra foarte bine și în tematica acestei secții și care se remarcă prin câteva ipoteze semnificative asupra elementelor comune în portul popular din două zone diferite, alte comunicări de acest gen care, în afară de descriere au încercat și unele interpretări teoretice, au fost următoarele: „Găteala capului în portul popular crașovenesc (Teodor Pleșa); „Portul popular din micro-zona Sacul-Căvărân” (Eugenia Trifan); „Din portul popular din Valea Bistrei — găteala capului” (Eutimiu Lăpăduș) și altele.

În ce privește obiceiurile, cele mai multe comunicări s-au axat pe obiceiurile legate de ciclul vieții. Foarte interesante prin caracterul inedit al materialului și modul original de interpretare au fost: „Funcția și structura pomenilor în satele Turnu-Ruini și Marga (Sanda Larionescu); „Cu privire la obiceiurile de înmormântare în zona Caraș-Severinului” (Mihai Dăncuș); „Obiceiuri de nuntă în satul Borlova” (Georgeta Lazăr); „Contribuții la cunoașterea obiceiurilor de familie și de peste an în comunele Marga, Bouțari și satul Bucova” (Elena Stoica) și altele.

De asemenea au mai fost prezentate cîteva comunicări neîncadrate complet în tematica celor două secții, însă destul de interesante prin problemele abordate și anume: „Semnificația cîtorva probleme de medicină populară românească” (Pompei Mureșan); „Elemente materiale ale unor obiceiuri și tradiții în scrierile lui Mihail Halici” (Alexandru Horvath); „Ion Vlad de la Marina — corespondență inedită și comentată” (Lia Stoica Vasilescu); „Unitate și modern în creația populară” (Eugenia Trifan și Natalia Puiu) și „Opincile de fier la români” (Ioan Drăgoescu).

După epuizarea programului de prezentare a comunicărilor, a fost organizată o masă rotundă de către ziarul județean „Flamura”, în care specialiști de la principalele muzee din țară și de la Direcția muzeelor au fost invitați să-și spună părerea atît în legătură cu Sesiunea științifică de comunicări, prima sesiune de acest gen organizată în județul Caraș-Severin, cît și cu privire la acțiunile care se vor organiza în viitor pentru continuarea cercetărilor etnografice în județ, constituirea colecțiilor muzeale și altele.

Atît discuțiile pe marginea comunicărilor în cadrul celor două secții cît și cele de la masa rotundă au scos la iveală faptul că majoritatea comunicărilor, deși au abordat o tematică destul de variată, au purtat încă amprenta unui pronunțat caracter descriptiv, încercările de interpretare teoretică și de emisie a unor teze personale au fost încă destul de timide. Multe comunicări au tratat aspecte asemănătoare, mergînd pînă la poziții identice în problemele studiate. Mulți vorbitori au evidențiat caracterul eterogen, insuficiența unei concepții și metodologii de lucru unitare.

În cadrul mesei rotunde s-a subliniat necesitatea ca în organizarea viitoarelor sesiuni de comunicări să fie elaborată în prealabil o tematică generală su caracter orientativ, pe baza căreia să fie recomandate și principale criterii de organizare a acestor sesiuni, mai ales a celor cu caracter zonal și local.

Recomandările făcute și părerile exprimate nu au diminuat însă valoarea științifică și documentară a vastului material prezentat în comunicările din programul sesiunii.

În vederea publicării tuturor comunicărilor într-un volum special, s-a iăcut recomandarea ca, pe lîngă completarea comunicărilor cu aparatul bibliografic și ilustrativ necesar, să se adauge, dacă este cazul, date suplimentare în vederea unei mai argumentate abordări științifice a temelor respective.

GH. DINUȚĂ

EXPOZIȚIA „CAPODOPERE ALE EXPRESIONISMULUI”

În succesiunea unor expoziții de artă universală, organizate de muzee europene și găzduite în 1972 de Muzeul de artă al R.S. România, „Capodopere ale expresionismului” — manifestare pregătită și prezentată de Galeria de stat din Stuttgart — se înscrie ca un eveniment muzeistic prestigios. Pentru întîia dată în țara noastră, expresionismul german este introdus într-o selecție completă, unitară, susținută de un aparat științific riguros alcătuit. Ansamblul dă măsura valorii și semnificației acestui curent, scopul său intrinsec, prin modul în care a fost conceput: multitudinea aspectelor proprii expresionismului sînt redată într-o formă coerentă și echilibrată.

Rezolvarea expoziției se bazează pe calcul, fiecare element care o compune este organizat; dar este un calcul savant, imperceptibil, deschis, care înlesnește apropierea de operele de artă.

O sută cincizeci și una de lucrări, picturi și gravuri provenite din patrimoniul Galeriei de stat din Stuttgart, muzee și colecții particulare din R.F. a Germaniei, redau epopeea expresionismului în toată însemnătatea sa: anti-conformism și protest social transpuse în forme

puternice, acuzate; angajarea totală a artistului în exprimarea sensurilor epocii lui, în afirmarea unui ideal progresist de viață. Selecția este constituită din lucrările artiștilor care au format avangarda mișcării; sînt prezenți, cu excepția lui Wassily Kandinsky, toți cei care s-au situat în fruntea grupărilor artistice închegate, sau care, independent de ele, reprezintă deopotrivă expresionismul.

Se recunosc ideile care au animat artiștii de la „Brücke” („Podul”): revolta pasionată împotriva lucrurilor stabilite, dorința de distrugere a realității înșelătoare a existenței exterioare, situarea omului în centrul activității creatoare, mijloacele artistice folosite exprimînd acest scop. Artiștii grupării: Ernst Ludwig Kirchner, Erich Heckel, Karl Schmidt-Rottluff — întemeietorii ei — și Max Pechstein, Emil Nolde, Otto Mueller, care au aderat un timp la ea, figurează cu lucrări definitorii stilului lor și diferite sub raportul perioadelor și al tehnicilor, potrivite pentru a da imaginea personalității fiecăruia.

„Blaue Reiter” („Călărețul albastru”) — continuator al tendințelor proprii creatorilor de la